

R E P O R T A T G E

Beneficiats per la beneficència

Dimecres 26 de juliol de 1989, el *Boletín Oficial del Estado* publicava les subvencions per a fins socials a càrrec de l'assignació tributària de l'Impost sobre les Rendes de les Persones Físiques (IRPF). Les subvencions, concedides pel Ministeri d'Assumptes Socials, la titular del qual és Matilde Fernández, ascendien a un total de 7.625.517.568 pessetes. La notícia, avançada per EL TEMPS (núm. 274), va tardar a saltar a les pàgines dels diaris; és sabut que les resolucions conflictives acostumen a publicar-se en el *BOE* durant l'estiu, quan premsa i lectors, per les vacances, es troben amb la guàrdia baixa.

Dues han estat les causes que han convertit les subvencions del Ministeri d'Assumptes Socials en controvertides. D'una banda, el dubtós criteri seguit a l'hora de beneficiar els diferents programes a concurs, que afavoreix els presentats per entitats vinculades al PSOE. I de l'altra, el tracte de discriminació que ha sofert l'organisme catòlic Càritas, que sobre una subvenció demanada de 1.481.643.341 pessetes,

sols n'ha rebut un 4,3%, és a dir, 63.728.472 pessetes.

Això no obstant, i malgrat la realitat dels dos fets exposats, existeixen unes raons de fons que desvirtuen la validesa de les crítiques que, en aquest sentit, s'han argumentat contra el Ministeri d'Assumptes Socials i, en concret, contra Matilde Fernández. El fet és que les 7.625.517.568 pessetes destinades a subvencions, i el debat posterior sobre com han estat repartides, han ocultat la veritat subjacent dels programes d'ajuda social: que la poca eficàcia de les gestions governamentals, endèmica a l'estat espanyol però accentuada en els últims anys per circumstàncies socio-econòmiques, ha estat la responsable de l'existència d'unes bosses de pobresa i marginació impròpies d'un estat desenvolupat i democràtic. En aquest punt, la gestió del PSOE, no ha millorat gens la situació respecte a governs anteriors —la creació específica del Ministeri d'Afers Socials n'és una bona prova—, sinó que, a més, el Partit Socialista ha efectuat una política respecte a la beneficència tendent

a desresponsabilitzar-se de les mancances de la seva gestió.

Preparar-se el pastís

El 1984, un estudi de Càritas finançat pel govern central, «La pobresa a Espanya i les seves causes», va situar la xifra de marginats a l'estat espanyol en gairebé 8 milions de persones. L'estudi era solament la primera part; la segona no va veure la llum, ja que no va tenir la subvenció oficial prevista. No era oportú per al govern del PSOE reconèixer l'existència d'aquest important col·lectiu d'indigents. A partir de la desavinença, Càritas i el govern del PSOE van distanciar-se.

Des de llavors, i davant de la impossibilitat d'actuar directament contra la pobresa i la marginació, el govern socialista va optar per dur a terme una política respecte a la beneficència basada en la concertació de programes d'ajuda amb entitats privades. Amb aquest objectiu, va adequar-se la Creu Roja Espanyola per a dur a terme funcions d'assistència social, en detriment de l'aparell mèdico-sanitari que havia

A l'esquerra, seu de Càritas a Barcelona. A la dreta, la de Creu Roja.

desenvolupat fins aleshores; així, s'entén que la Creu Roja tracti de vendre's —amb evidents dificultats— els 27 hospitals que encara formen part del seu patrimoni, o que creï fundacions com la Creu Roja— CREFAT, d'atenció a la toxicomania, sota la iniciativa d'Elena Soriano, sogra de Miguel Boyer.

Per una altra banda, van començar a nàixer un nombre important d'organismes destinats a actuar en el camp de la beneficència. Entre els més destacats es poden assenyalar Asociación Mujeres para la Salud (1987), Confederación de Asociaciones de Vecinos de España (1987), Federación de Asociaciones de Mujeres Separadas y Divorciadas (1988), Federación de Mujeres Progresistas (1988), Asociación para la Promoción e Inserción Profesional (1987), i Solidaridad Internacional (1986).

Amb la prevista creació del nou Ministeri d'Afers Socials i amb el coneixement de la política de subvencions en projecte —les 7.625.517.568 pessetes repartides enguany—, les noves entitats benèfiques van generar-se amb una vinculació estreta amb el Partit Socialista. D'altres, més antigues, van adequar-se, en la vessant política, igualment a la nova situació.

Menjar-se el pastís

Amb Leocadio Marín (PSOE) al capdavant d'una Creu Roja fortament polititzada —gairebé totes les assemblees de l'estat tenen un president socialista—, no ha sorprès ningú que la subvenció del fons procedent del 0,5% de l'IRPF atorgada a aquesta entitat, hagi estat, amb molt, la més elevada. Creu Roja Espanyola ha rebut el 40,17% de la totalitat del pressupost de les subvencions; en concret 3.063,6 milions de pessetes.

Altres organitzacions vinculades ins-

La política del PSOE no ha beneficiat gens els sectors marginats de la societat.

titucionalment o personalment amb el PSOE han sumat al voltant dels 2.600 milions de pessetes en concepte de subvencions, és a dir, sobre el 35% del pressupost. Entre la Creu Roja i les entitats relacionades amb el Partit Socialista, el nivell s'eleva al 75% sobre el global, que ha determinat l'arbitrarietat política de la repartició.

Entre les entitats beneficiades per la distribució del fons de l'IRPF amb adscripció socialista, s'han de destacar Solidaridad Internacional —89,7 milions de pessetes—; Fundación Solidaridad Democrática —117,5 milions— i Federación de Mujeres Progresistas —70,4 milions—; totes tres es troben en la *Guía de la Comunicación Socialista*. Altres vinculacions d'entitats afavorides per les subvencions del Ministeri d'Assumptes Socials amb el partit del govern espanyol són de tipus personal, com el cas d'Alianza Cristiana —29,7 milions—, on figura com a assessor

Fernando Ledesma i que presideix Enrique Miret Magdalena, que va estar al cap de Protecció de Menors en un dels governs de Felipe González. Asociación Espanola de Deportes, Tiempo Libre y Ocio para Minusválidos Psíquicos —155,1 milions—, que tenia fins fa poc Isabel Preysler com a presidenta d'honor. Instituto del Trabajo Social para la Promoción de Servicios Sociales —83 milions—, que és liderat per Rosa Domènec, pròxima al PSC-PSOE. Asociación para la Prevención del Alcoholismo y otras Toxicomanías —218,6 milions—, i Asociación para la Promoción e Inserción Profesional —70 milions—, que compten amb la participació de tècnics de l'Ajuntament de Barcelona (PSC-PSOE), etcètera.

Pair (bé) el pastís

En conjunt, les subvencions atorgades pel Ministeri d'Assumptes So-

RAFA GIL

RAFA GIL

El PSOE no vol reconèixer les grans bosses de pobresa existents.

cials a entitats relacionades amb el PSOE s'eleva a la xifra de 5.753,4 milions de pessetes. Ajuda que explica la política del govern socialista de concertar amb entitats privades els programes per a fins d'interès social, i que fa coherent la hipòtesi que el PSOE es desresponsabilitza d'una gestió que no ha ajudat a resoldre els problemes d'una àmplia franja de població marginal.

El procediment es basa a escudar-se en les 7.625.517.568 pessetes destinades a l'ajuda social —sempre conseqüència de les llacunes d'una gestió de govern insuficient— per a delegar la responsabilitat de l'atenció als col·lectius de pobres i marginats en les entitats encarregades de posar en pràctica els programes de beneficència, delegació que exculpa el govern d'una manca d'atenció directa. El cercle es tanca perquè aquestes últimes, si se'ls qüestiona la seva operativitat, tenen la possibilitat d'arrecerar-se en la necessitat d'una major subvenció per a resoldre les dificultats en què es troben els prop de 8 milions d'indigents de l'estat.

Càritas, conscient de la realitat de la població marginal, i com a conseqüència de l'experiència quotidiana en aquest camp i del seu reflex en l'estudi «La pobresa a Espanya i les seves causes», va accentuar la política d'independència que sempre l'ha caracteritzat. Arran de l'estudi publicat el 1984, i les seves posteriors desavinences amb el govern de l'estat, l'entitat catòlica va anar preparant-se per a la marginació econòmica de què ha estat objecte per part del Ministeri d'Afers Socials.

Això no obstant, el que ja resulta més difícil d'assumir és que, tal i com s'ha comentat últimament, la discrimi-

nació de Càritas s'hagi ocasionat per l'anticlericalisme del PSOE: les subvencions provenien del 0,5% de l'IRPF que els contribuents no van assignar a l'Església, d'una banda; i de l'altra, l'anticlericalisme resulta indiferent per a gran part de la població o, en altres casos, no es contempla com un fet negatiu.

Càritas, pastís propi

Igualment de dubtosa credibilitat és la versió qüestionada per diversos mitjans d'informació, que culpava la ministra d'Afers Socials, Matilde Fernández, de tenir «poca visió política», a causa de la nímia subvenció atorgada a Càritas. Els interessos en litigi eren suficients perquè el repartiment dels fons del 0,5% de l'IRPF no hagués estat una resolució presa a la lleugera; 7.625.517.568 pessetes són massa diners per a no preocupar-se de la seva destinació. La «poca visió política» és un argument que pressuposa un excés d'ingenuïtat per part del Ministeri, ingenuïtat impensable, a més, en qüestions que afecten l'Església, i davant d'unes eleccions generals.

I, finalment, l'argument més generalitzat, el del càstig a Càritas pel seu estudi «La pobresa a Espanya i les seves causes», resulta també inversemblant per la raó òbvia que l'informe no es tenia gaire present, i si realment tant importunava aquest estudi al govern del PSOE, li hauria estat molt més profitós mantenir-lo en l'oblit amb una subvenció raonable, tot evitant que fos ressaltat de nou per a argumentar la lògica queixa de Càritas.

Així, doncs, ni la decisió de marginar Càritas en el repartiment de les

subvencions del Ministeri d'Afers Socials obeeix a l'anticlericalisme del PSOE, ni a la «poca visió política» de Matilde Fernández, ni a un pretès càstig del Ministeri per un informe llunyà i oblidat. Si a aquest fet s'afegeix la circumstància que Càritas havia presentat una demanda d'ajuda per a 145 projectes, que ascendien a 1.481.643.341 pessetes, però per una altra banda intensificava una política tendent a autofinçar-se, resulta obvi que la institució catòlica no esperava que la quantitat de diners en matèria de subvencions abastés, ni de bon tros, la xifra sol·licitada. I que, a més, alguna raó de pes havia de sostenir una demanda tan ambiciosa com la que va presentar a concurs.

Per a il·lustrar això només cal tenir en compte que, per exemple, Càritas Diocesana de Barcelona contempla en el seu pressupost de 1988 sols un 13% d'ingressos provinents d'institucions públiques. El 87% restant és sufragat per almoines, donatius de fidels i quotes dels seus associats. Un exemple que, amb poques variacions, pot fer-se extensiu a la resta de diòcesis de Càritas d'arreu de l'estat.

I el que no pot oblidar-se davant de l'aparent contradicció de Càritas és fins a quin punt donat el perfil del soci de Càritas i del fidel que fa els donatius —les vertaderes fonts d'ingressos de l'entitat catòlica—, la discriminació a què ha estat sotmesa pel Ministeri pot haver-la beneficiat, publicitàriament parlant, en relació a la reacció d'aquest soci i d'aquest fidel. Reacció, evidentment, de cara a les pròximes adhesions i als pròxims donatius.

E. Company